10. Umarova G. Maktabgacha pedagogika. O‘quv qo‘llanma. – Toshkent: “INNOVATSIYA-ZIYO”, 2025.

MAKTABGACHA TA‘LIM TASHKILOTLAR GURUHLARIDA INTEGRATSIYALASHGAN MASHG‘ULOTLARNI TASHKIL ETISH

Eshankulova Ma‘suda Xabibovna
Guliston davlat pedagogika institute Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya. Ta’lim jarayonini tashkil etishda integratsiyani yuklashda siyosiylashtirilgan ta’lim, ta’lim sifatini yaratishda integratsiyalashgan ta’limning didaktik mahsulotlari o‘ziga xos xususiyatlarga ega. Maktabgacha tayyorlov guruhining integratsiyalashgan mashg‘ulotlarini tashkil etish shakl va metodlari samarali metodlarda o‘z aksini topgan.

Tayanch so‘zlar: Integratsiya, tamoyil, integrativ trening, zamonaviy ta’lim, metodlar, amaliy mashg‘ulotlar, rivojlantirish.

Аннотация: Политизированное образование в нагрузке интеграции в организации образовательного процесса, дидактические продукты

интегрированного образования в создании качества образования имеют свои особенности. Формы и методы организации интегрированных занятий дошкольной подготовительной группы находят свое отражение в эффективных методах.

Ключевые слова: Интеграция, принцип, интегративное обучение, современное образование, методы, практические упражнения, развитие.

Abstract: The politicized education in the loading of integration in the organization of the educational process, the didactic productions of integrated education in creating the quality of education have their own characteristics. Forms and methods of organizing integrated classes of pre-school preparatory group are reflected in effective methods.

Key words: Integration, principle, integrative training, modern education, methods, practical exercises, development.

O‘tgan davr mobaynida mamlakatimizda o‘sib borayotgan avlodni sog‘lom va har tomonlama yetuk voyaga yetkazish, ta‘lim-tarbiya jarayoniga samarali ta‘lim va tarbiya shakllari hamda usullarini joriy etishga qaratilgan maktabgacha ta‘limning samarali tizimini tashkil etish bo_yicha keng ko_lamli ishlar amalga oshirildi. Dunyoda integrativ ta‘limning rivojlanishi ijtimoy hamda axborot kommunikatsiya sohalarining o’zaro tizimli aloqadorligi, ilm-fanning istalgan yo‘nalishida kuzatilayotgan integrativ jarayonlarning barchasi jamiyatning zamonaviy ta‘limi oldiga qo‘ygan talablarini qondirishga qaratilgan o‘quv-tarbiya jarayoning samarasini ta’minlashning ustuvor strategiyasini belgilaydi. Maktabgacha ta‘limdagi zamonaviy talablar tarbiyalanuvchining shaxsiga yo_naltirilgan ta‘lim jarayonining mazmuni va tashkil etilishi to‘g‘risidagi yangi tushunchani belgilaydi. Yangi model pedagoglar bolaning rivojlanishini hisobga olgan holda maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida har bir yosh guruhlari uchun ta‘lim dasturlarini tuzishga imkon beradi.

Shunindek so‘nggi yillarda YUNISEF bilan hamkorlikda yaratilgan ―Bolalik akademiyasi‖ platformasi bilimlarni integratsiyalash nazariyasiga muvofiq ishlab chiqilgan. Bu esa ta‘lim tizimi oldida bo_lg_usi tarbiyachilar tafakkurini rivojlantirish, ularni nazariy metodik faoliyatga tayyorlashda integrativ yondashuvning ilmiy amaliy imkoniyatini belgilab beradi.

Didaktik jarayonning integratsiyalashuvi nafaqat nazariy va metodik o‘quv jarayonni bir butun sifatida amalga oshirishni, balki jarayonning samarali olib borilishini ham ta‘minlaydi. Ayniqsa, maktabgacha ta‘lim jarayonining serqirra va o‘ziga xosligini inobatga olgan holda, bo‘lajak tarbiyachilarni tayyorlashda ta‘limiy faoliyatlarni integratsiyalash nazariy-metodik tayyorgarlik jarayonining samarali kechishini ta‘minlaydi. Turli faoliyatlar elementlarini yaxlit holda birlashtiruvchi hamda o‘ziga xos o_rganish predmetini o‘z ichiga olgan holda faoliyatlarni xususiyatlariga ko‘ra bog‘lovchi mashg‘ulotlarlar integratsiyalashgan kurslarning mazmunini anglatadi.

Tadqiqot jarayonida biz maktabgacha ta‘limning ta‘lim makonida integratsiya tamoyilidan foydalanishning pedagogik qonuniyatlarini aniqladik.Integratsiya tamoyilini amalga oshirish yaxlit jarayonni tashkil qilishni o‘z ichiga oladi. Yaxlitlik

ta‘lim jarayonining turli elementlarini birlashtirgan holda sintez orqali yaratiladi. Bolalar bog_chasi yaxlit bir butunga, masalan: bolalar faoliyatining har xil turlari (birgalikda va mustaqil; to_g_ridan-to_g_ri ta‘lim faoliyati va bolalarning rejali faoliyati), turli xil o_zaro ta‘sir turlari (bola-tarbiyachi, bola-bola, tarbiyachi-bola-ota-ona), turli ta‘lim yo_nalishlari va har bir maktabgacha yoshdagi bola uchun yagona rivojlanish yo_nalishini ta‘minlash (jismoniy rivojlanish, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanish, badiiy va estetik rivojlanish, kognitiv va nutqni rivojlantirish) kabilar. Ta‘lim sohalarining integratsiyalashuvi jarayonida kognitiv-nutq, badiiy-estetik, jismoniy, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanish amalga oshiriladi.

Kognitiv nutqni rivojlantirish deganda biz bolaning atrofidagi dunyoni bilish qadriyatlariga turli yo_llar bilan harakat qilishning maqsadli jarayonini va uning dunyosining boshqa dunyo bilan uyg‘un o‘zaro ta‘sirida uning individualligini o‘z-o‘zini tasdiqlashini tushunamiz.

Maktabgacha yoshdagi bolaning badiiy-estetik rivojlanishi bolaning o‘ziga xos his-tuyg_ulari va hissiyotlari dunyosini yaratish va yangilashga qaratilgan, "men" qiyofasini ochish, o‘zini o‘zi ifoda etish, o_zini o_zi targ_ib qilishga qaratilgan maqsadli ta‘lim jarayoni sifatida talqin etiladi. Faoliyatning o_ziga xos ijodiy mahsuli bolaning ijodiy rivojlanishi hisoblanadi.

Maktabgacha yoshdagi bolaning jismoniy rivojlanishi - bu epchillik, iroda, jismoniy faoliyat bilan shug_ullanishi, muvozanat saqlay olishi, yugura olishi, sakrashi, yuqoridan pastga, pastdan yuqoriga ko_tarila olishi kabi harakatlar majmuidir.

Maktabgacha yoshdagi bolaning ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishi - bu bolaning jamiyatga uzluksiz va tizimli ravishda ijtimoiy nazorat ostida kirishining maqsadli jarayoni, katta yoshdagi shaxsning bevosita ishtirokida ijtimoiy normalar va madaniy qadriyatlarni o‘zlashtirish jarayonidir. Buning asosida insonning o‘zini o‘zi bilishi va o‘zini o_zgartirishi ontogenezning dastlabki bosqichida sodir bo_ladi. Ushbu rivojlanish yo‘nalishlari o‘z-o‘zidan paydo bo‘lmaydi. Ular maktabgacha yoshdagi bolalarning kattalar tomonidan doimiy nazorat ostida ular bilan hamrohligi natijasida paydo bòladi . Rivojlanishning ushbu yo_nalishlarining sintezi rivojlanishning quyi bosqichidan yuqori bosqichga o_tishni ta‘minlaydi, bolaning atrofdagi dunyoni bilishida, shaxsiy va ijtimoiy tajribani o_zlashtirishda yangi sifat jihatdan rivojlanishini belgilaydi.

Faoliyatlararo integratsiya – bunda ikki yoki undan ortiq asosiy faoliyatlarning g‘oyalari, nazariya va tushunchalari birlashtiriladi, integratsiyali rejalashtirish orqali amalga oshiriladi;

-yondosh faoliyatlarning integratsiyasi – o‘zaro yaqin aloqada bo‘lgan faoliyatlarni integratsiyalash asosida yangi faoliyat turlarini vujudga keltirish. Buning asosida yangicha mashg‘ulotlar jamlanmasi vujudga keladi;

-fundamental faoliyatlarning integratsiyasi – zamonaviy bilimlarning barcha tarmoqlari uchun asos bo‘luvchi faoliyatlar va ushbu faoliyatlarga tegishli bo_lgan umumiy ilmiy tushunchalar, qoidalar va nazariyalarni integratsiyalash;

-yaxlit bir butun tizim bo‘lgan kompleks ob‘ektlarni o‘rganish.

Bunda —koinot, —jamiyat‖, —inson‖, —muhit‖, —tabiat‖ kabilarga oid bilimlar integratsiyalashtirib o‗rganiladi;

Bolaga hamkorlik muhitida to‗liq sherik sifatida qarash (bolalarga manipulyativ yondashuvni rad etish).

O‘qitishga pedagogik jarayonda g‘oyat muhim ahamiyat beriladi, bu esa bolaga o‘z faolligini namoyish etish, o‘zini to‗liq anglash imkoniyatini beradi. O‘yin bolalar hayotini tashkil etishning asosiy shakliga aylangan kattalar bilan bolalar va bolalarning o‗zlari bir-biri bilan erkin hamkorligiga asoslangan.

Kutilayotgan natijalar - rivojlanayotgan bolaning "erkinlik darajasi" ning kengayishi (uning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda): uning qobiliyatlari, huquqlari, istiqbollari. Hamkorlik sharoitidabolalarning o‘zini o‘ylashi va individualligi engib o‗tiladi va jamoa tuziladi. Muvaffaqiyatsizlik yoki masxara qilish qo‗rquvidan kelib chiqmagan ularning tasavvurlari va tafakkurlari ozod qilinadi. Kognitiv va ijodiy qobiliyatlar rivojlanadi.

Maktabgacha ta‘lim tayyorlov guruhilarida integratsiyalashgan mashg‗ulotlarni tashkil etish texnologiyasining dolzarb muammolari so’nggi yillarda xalqaro, mintaqaviy va respublika miqiyosida o’tkazilgan qator ilmiy-amaliy anjumanlarda ham muhokama qilib kelinmoqda. O‘zbek auditoriyasida integratsiyalashgan ta‘limga oid tadqiqotlar olib borilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‗zbekiston Respublikasining Prezdentining 2016 yil 29 dekabrdagi «2017-2021 yillarda maktabgacha ta‘lim tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to‗g‗risida» gi PQ-2707-son qarori. - «O‗zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‗plami», 2017 yil 9 yanvar, 1-son, 11-modda.

2. Mirziyoyev.Sh Tanqidiy tahlil, qat‘iy tahlil va shaxsiy javobgarlik –har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‗lishi kerak. «O‗zbekiston », 2017.

3. Maktabgacha ta‘limga qo‗yiladigan davlat talablari. - T. 2017. 4.

4. Mavlonova.R, Raxmonqulova.N. Boshlang‘ich ta‘limning integratsiyalashgan pedagogikasi. –Toshkent. —O‗qituvchi‖ 2006.-87 b.